

1958 - 2018

60 lat

ERSA Sekcja Polska

Instytut Rozwoju

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Rola miast (metropolii) w zapewnieniu spójności terytorialnej

Jacek Zaucha

przy współpracy D. Ciołek i T. Komornickiego

Ogólnopolska Konferencja Naukowa

pt. „*Renesans miasta. Rozwój obszarów miejskich jako wyzwanie dla polityki spójności*”

organizowana w ramach obchodów 100-lecia Głównego Urzędu Statystycznego

Zamość, 17-18 października 2018 r.

Prezentowane wyniki są efektem grantu NCN 2012/05/B/HS4/04212

Plan prezentacji

1. Spójność Terytorialna– próba konceptualizacji
2. Rola miast (gł. metropolii ale nie tylko) w zapewnieniu supraregionalnej spójności terytorialnej
3. Wyzwania i dylematy

Spójność terytorialna:

„Unia Europejska wspiera spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz solidarność między Państwami Członkowskimi”

TRAKTAT O FUNKCJONOWANIU UNII EUROPEJSKIEJ (WERSJA SKONSOLIDOWANA),

Spójność terytorialna stała się istotnym komponentem Polityki spójności UE ale nigdy nie została precyzyjnie zdefiniowana.

Böhme (2011,2)

“w ciągu ostatnich lat debaty pokazały, że precyzyjna definicja spójności terytorialnej jest niemożliwa. Ponieważ różne grupy interesariuszy koncentrują się na różnych wymiarach idei spójności terytorialnej, każda próba jej zdefiniowania wyklucza pewne porozumienia, a tym samym prowadzi do gorszych wyników.”

Zillmer and Böhme (2010,1)

„formalna definicja może położyć kres popularności i powszechności wykorzystania koncepcji spójności terytorialnej”

(**Dühr et al.** 2010, 188-189),

„Koncepcja jako taka, choć niejasna, została doceniona i powszechnie uznana”

(**Camagni** 2011, 79).

„*Spójność ta* została uznana przez Komisję Europejską za istotną innowację koncepcyjną”

Gorzelak, (2009, 64),

dążenie do osiągnięcia tej spójności powinno polegać na „eliminowaniu barier i ograniczeń wynikających z zagospodarowania przestrzennego, zmniejszających możliwości uzyskiwania spójności gospodarczej i społecznej”

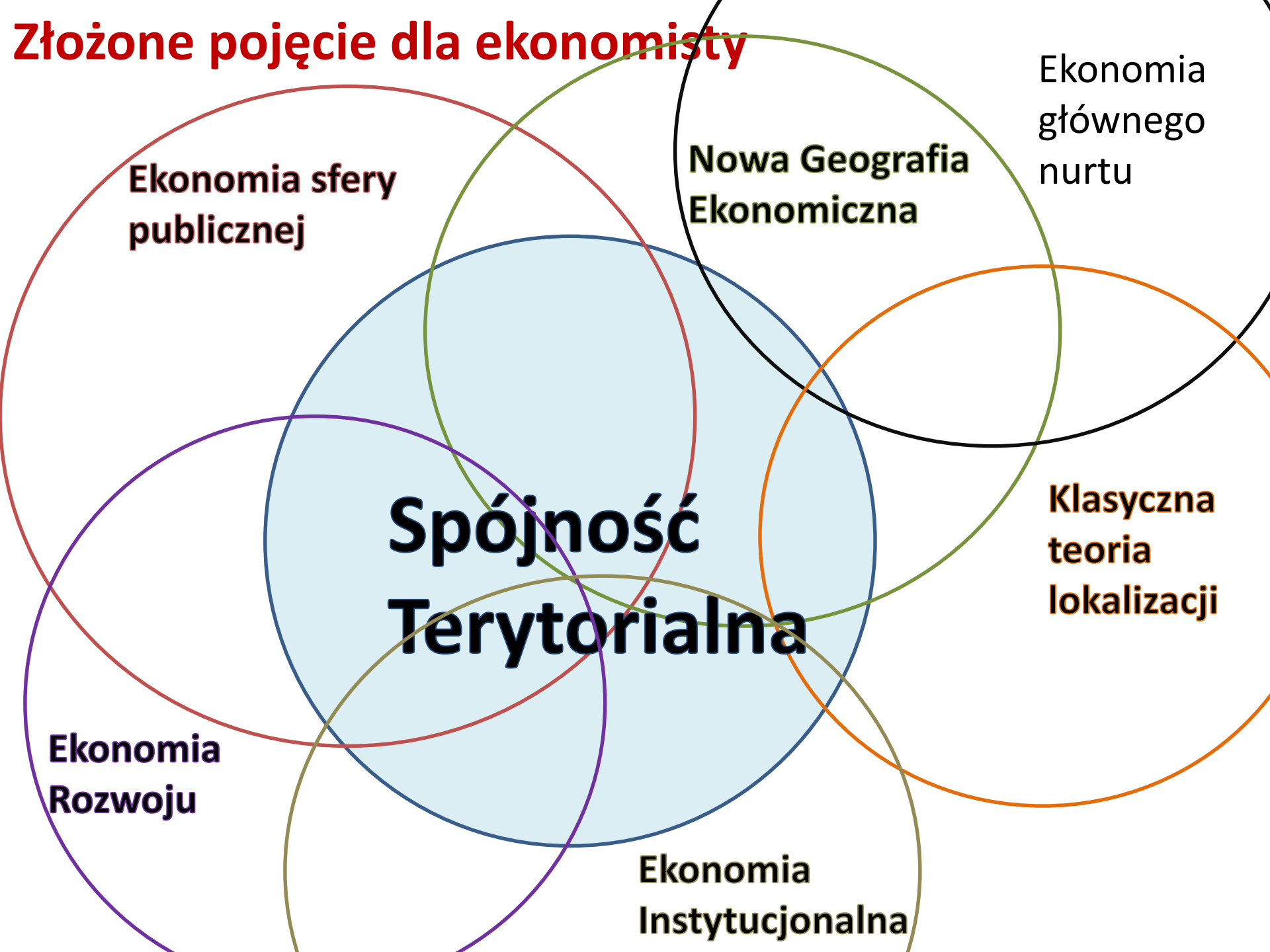
Markowski, (2009, 78)

spójność terytorialną to stan terytorium, tj. „taki stan zagospodarowania przestrzennego, który gwarantuje poprawę spójności społecznej i gospodarczej”

Faludi, (2009)

sytuacja, gdy „polityki zmniejszania nierówności, zwiększania konkurencyjności i promowania sustensywności nabierają wartości dodanej poprzez ich włączanie w ramy spójnych pakietów, biorąc pod uwagę ich przestrzenny wymiar, tj. ich efekty, specyficzne szanse i ograniczenia w różnych miejscach teraz i w przyszłości.”

Złożone pojęcie dla ekonomisty

Ekonomia sfery publicznej

Nowa Geografia Ekonomiczna

Ekonomia głównego nurtu

Spójność Terytorialna

Klasyczna teoria lokalizacji

Ekonomia Rozwoju

Ekonomia Instytucjonalna

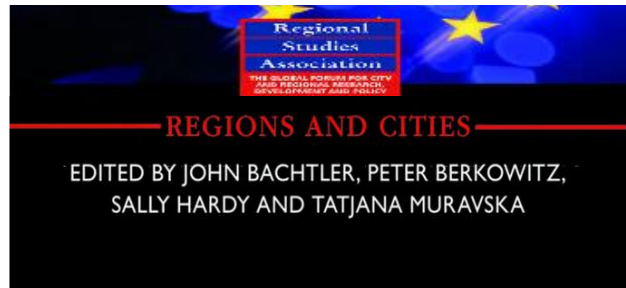
Najnowsze publikacje dotyczące spójności terytorialnej

Part II Implementing European territorial cohesion policies

Uncovering the Territorial Dimension of European Union Cohesion Policy
Cohesion, Development, Impact Assessment and Cooperation
Edited by Eduardo Medeiros

17 Territorial capital and EU Cohesion Policy 255
UGO FRATESI AND GIOVANNI PERUCCA

Territorial Cohesion: A missing link between economic growth and welfare

Lessons from the Baltic Tiger

edited by: John Bradley and Jacek Zaucha

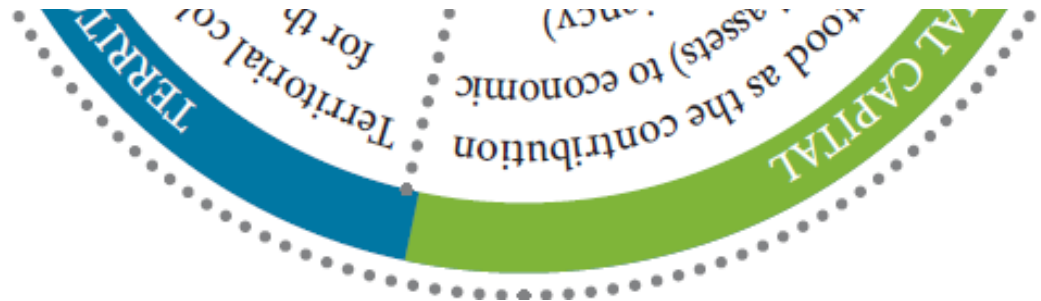
Gdańsk 2017

Model spójności wykorzystany do analizy

Wymiary spójności

spójność terytorialna jako proces dostosowywania polityki do specyfiki danej jednostki terytorialnej (efektywność polityki)	spójność terytorialna rozumiana jako wkład czynników terytorialnych (aktywa terytorialne) do wzrostu gospodarczego (efektywność terytorialna)	spójność terytorialna jako płaszczyzna włączania specyficznych celów przestrzennych do polityki rozwoju
polityka terytorialnie zorientowana lub ukierunkowana <i>place-based policy</i>	kapitał terytorialny	użyteczność terytorialna

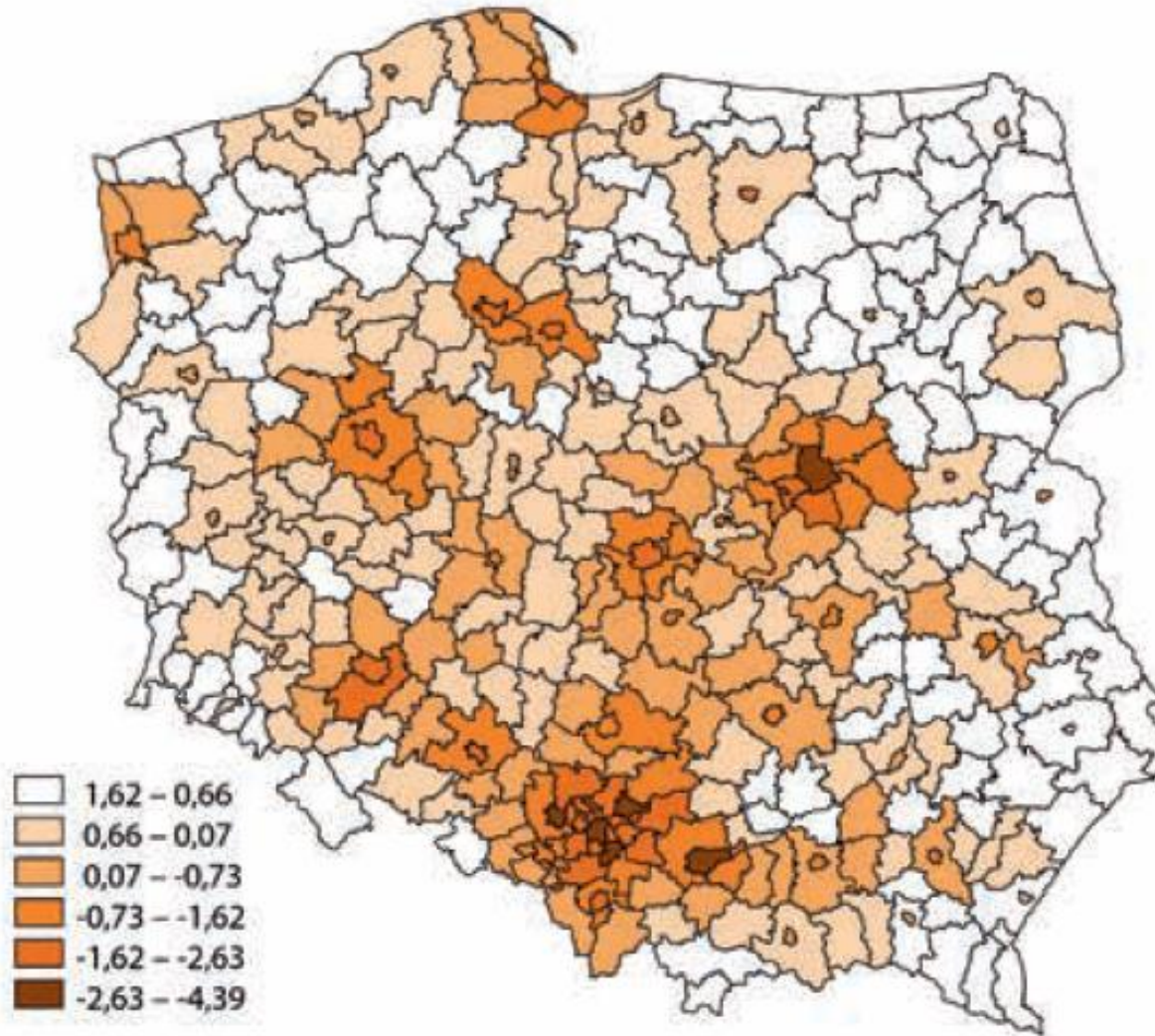
Kapitał Terytorialny:

<p>Wysoka konkurencyjność w konsumpcji</p> <p>Dobra prywatne</p>	<p>kapitał prywatny</p> <p>twarde korzyści zewnętrzne</p> <p>dobra opłacane (toll goods)</p>	<p>relacyjne usługi rynkowe dotyczące np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • transferu technologicznego • transferu wyników badań przez firmy prywatne • poszukiwania partnerów i dostawców <p>uniwersyteckie przedsiębiorstwa typu spin-off</p>	<p>kapitał ludzki</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorczość • kreatywność • wiedza prywatna <p>miękkie korzyści zewnętrzne</p>
	<p>sieci prywatne (np. ITC)</p> <p>dobra i zasoby wspólne, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krajobraz • dziedzictwo kulturowe 	<p>sieci współpracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alianse strategiczne w sferze badań i rozwoju z udziałem publicznych oraz prywatnych partnerów • inne formy partnerstwa publiczno-prywatnego <p>zarządzanie przestrzenią i zasobami kultury</p>	<p>kapitał relacyjny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdolności do wspólnego działania • zdolności do współpracy • kompetencje w tym zakresie
	<p>zasoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środowiskowe i naturalne, • kulturowe <p>infrastruktura społeczna</p>	<p>korzyści aglomeracji</p> <p>klastry</p> <p>powiązania (connectivity)</p> <p>pośrednictwo między nauką a biznesem</p> <p>czerpanie korzyści z dostępności fizycznej, dostępności do usług i informacji</p>	<p>kapitał społeczny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instytucje • zaufanie • reputacja • system wartości • modele zachowań • asocjacja
<p>Dobra quasi publiczne</p> <p>Dobra publiczne</p> <p>Niska konkurencyjność w konsumpcji</p>	<p>Dobra materialne (namacalne)</p>	<p>Dobra pośrednie</p>	<p>Dobra niematerialne</p>

Typologia elementów składowych kapitału terytorialnego

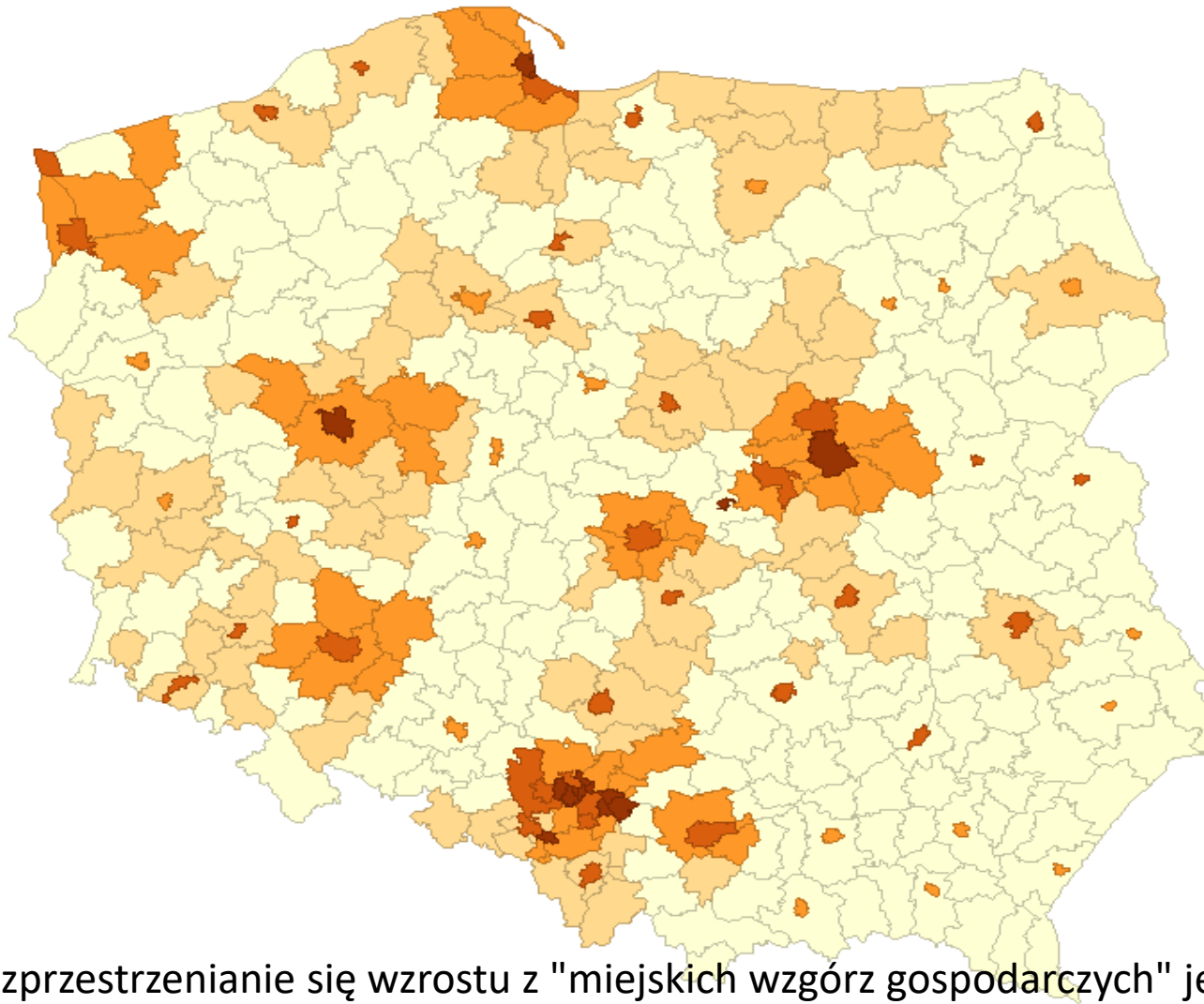
Źródło: Camagni [2008].

Kapitał Terytorialny:

Zróżnicowanie przestrzenne zmiennych odzwierciedlających korzyści aglomeracji kapitału terytorialnego w polskich powiatach w latach 2007-2011 (pierwsza główna składowa)

Kapitał Terytorialny:

Łączna produktywność
czynników produkcji
(TFP) na poziomie LAU 1
(Ciołek, Brodzicki, 2017)

	[0.2523:0.5786] (195)
	[0.581:1.1959] (79)
	[1.2002:2.1516] (57)
	[2.1529:2.9398] (33)
	[3.0239:4.702] (15)

Rozprzestrzenianie się wzrostu z "miejskich wzgórz gospodarczych" jest przestrzennie ograniczone i wynosi 175-200 km w przypadku łącznej produktywności czynników produkcji (Ciołek, Brodzicki 2017), 300 km w zakresie wiedzy (Botazzi, Perri 2003), 250-500 km dla dyfuzji technologii (Moreno i wsp. 2005). W związku z powyższym miasta / regiony miejskie kształtują wzorce zagospodarowania przestrzennego.

Kapitał Terytorialny:

- TFP jest najwyższy w rdzeniach OM
- TFP jest wyższe w obszarach zewnętrznych głównych OM kraju
- TFP jest wyższe też w większości MOF ZIT
- TFP jest wyższy także w obszarach miejskich poza ZIT

- Rozkład przestrzenny TFP w Polsce jest analogiczny z rozkładem średniego poziomu płac (przestrzenna struktura płac – spatial wage structure)

- TFP jest przestrzennie skoncentrowany lecz rozlewa się - zasięg 175 – 200 km (większość wpływu do 75 – 100 km)

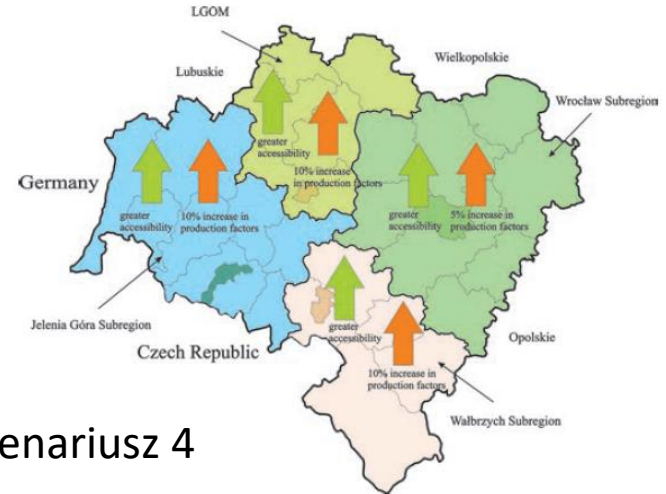
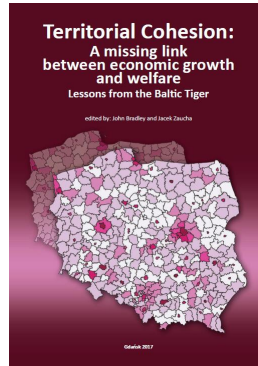
- Stwierdzenie, że OM rozwijają się kosztem swojego otoczenia jest nieuzasadnione

(Ciołek, Brodzicki, 2017)

Użyteczność terytorialna:

John Bradley, Jacek Zaucha
(2017): rozdział **Z. Mogiły**

- Kwantyfikacja efektów wyboru między celami ekonomicznymi i przestrzennymi (policentryczność)

Scenariusz 4

$$P_r[F_1(X_{11}, X_{12}, \dots, X_{19}), F_2(X_{21}, X_{22}, \dots, X_{29}), \dots, F_n(X_{n1}, X_{n2}, \dots, X_{n9}), M_r] \rightarrow \max$$

przy założeniu, że $U_r = z$, Funkcja produkcji z użytecznością terytorialną.

Wzrost koncentracji zasobów w Jeleniej Górze, Wałbrzychu i LGOM wraz z rozbudową infrastruktury transportowej w dolnośląskich subregionach

I_K, I_L, I_H – wskaźnik aglomeracji odpowiednio dla: kapitału materialnego, pracy i kapitału ludzkiego w regionie,

Tabela 2.2. Zmiana PKB województwa dolnośląskiego w 2012 r. dla różnych scenariuszy użyteczności terytorialnej

Scenariusz	Zmiana wskaźnika aglomeracji (I) w stosunku do wartości rzeczywistej (%)	Zmiana PKB w 2012 r. w stosunku do wartości wyliczonej przy zastosowaniu rzeczywistych danych historycznych (%)
1	–	2,1
2	I _k (7,9%); II (8,0%); I _h (8,3%)	8,1
3a	I _k (5,9%); II (3,5%); I _h (24,8%)	9,9
3b	I _k (4%); II (3,9%); I _h (4,8%)	4,2
4	I _k (4%); II (3,9%); I _h (4,8%)	6,3

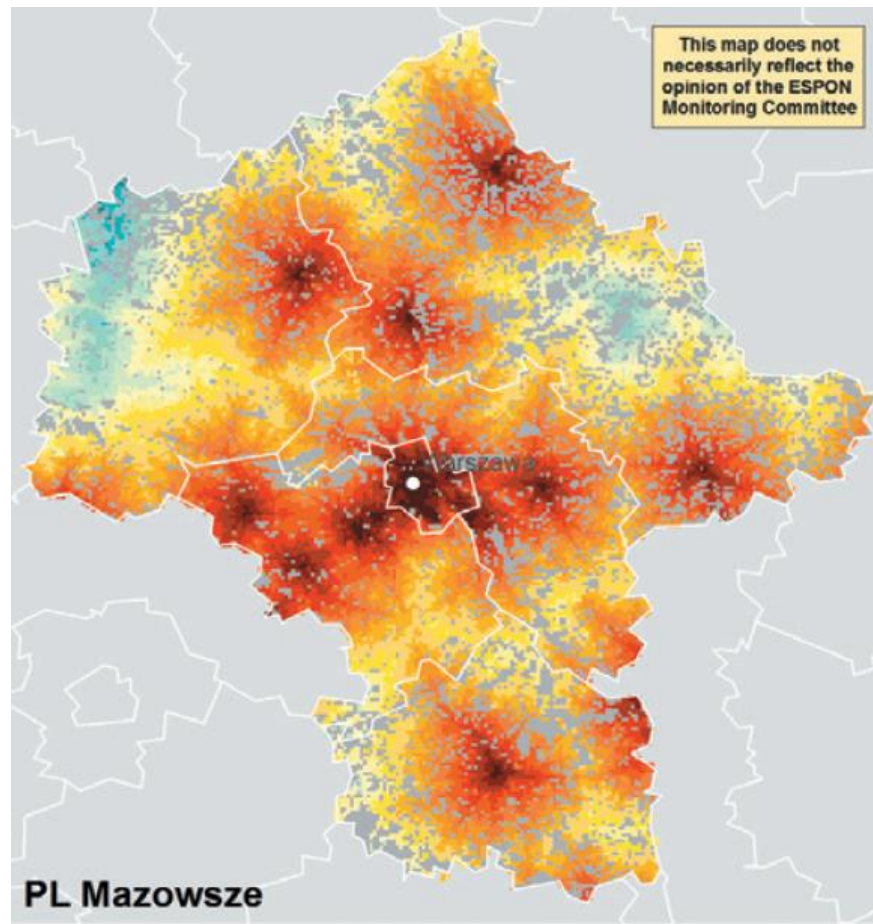
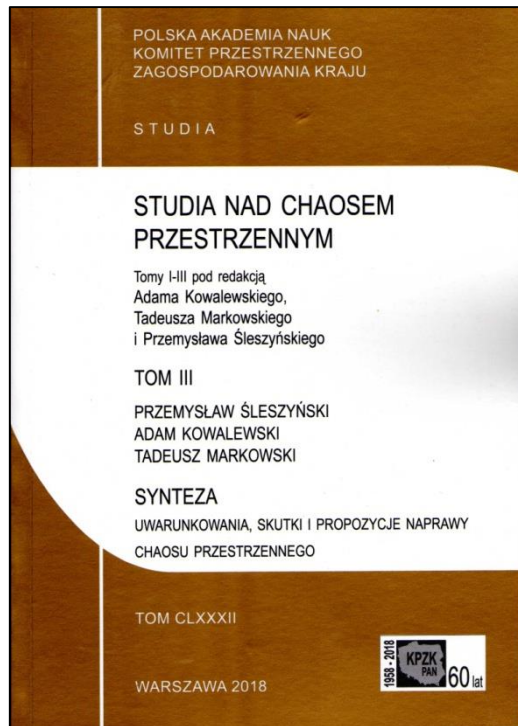

Scenariusz 2

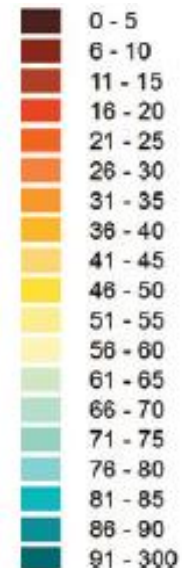
Użyteczność terytorialna:

Inne aspekty:

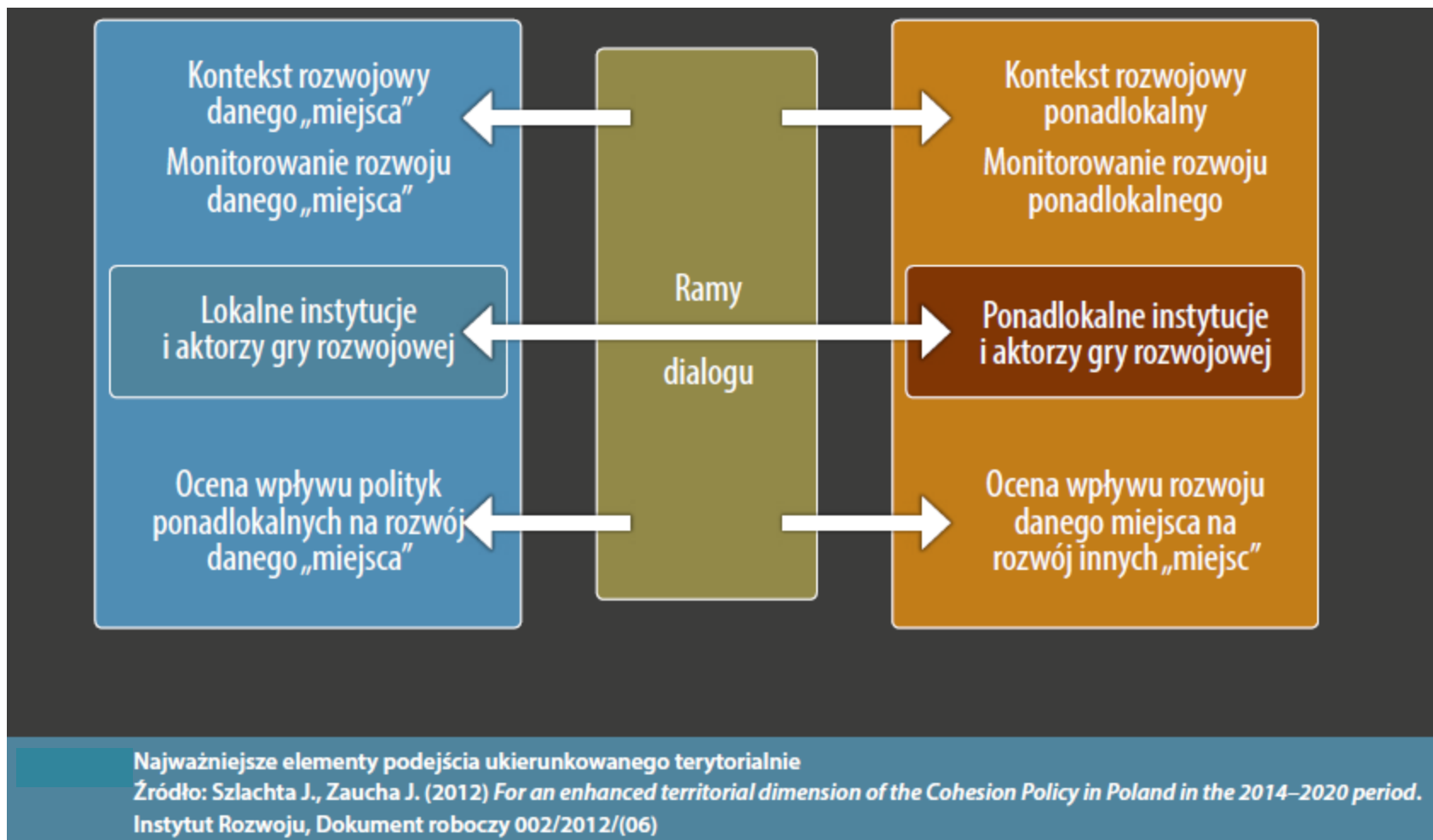
- Dostępność do usług pożytku publicznego (to był jeden z pierwszych aspektów i sposobów rozumienia spójności terytorialnej),
- Użyteczność będąca funkcją ładu przestrzennego
- Użyteczność wynikająca z dostępności do zasobów miast sąsiednich (usług krajobrazów)

Dostępność do szkół wyższych czasy przejazdu autem w minutach (2012)

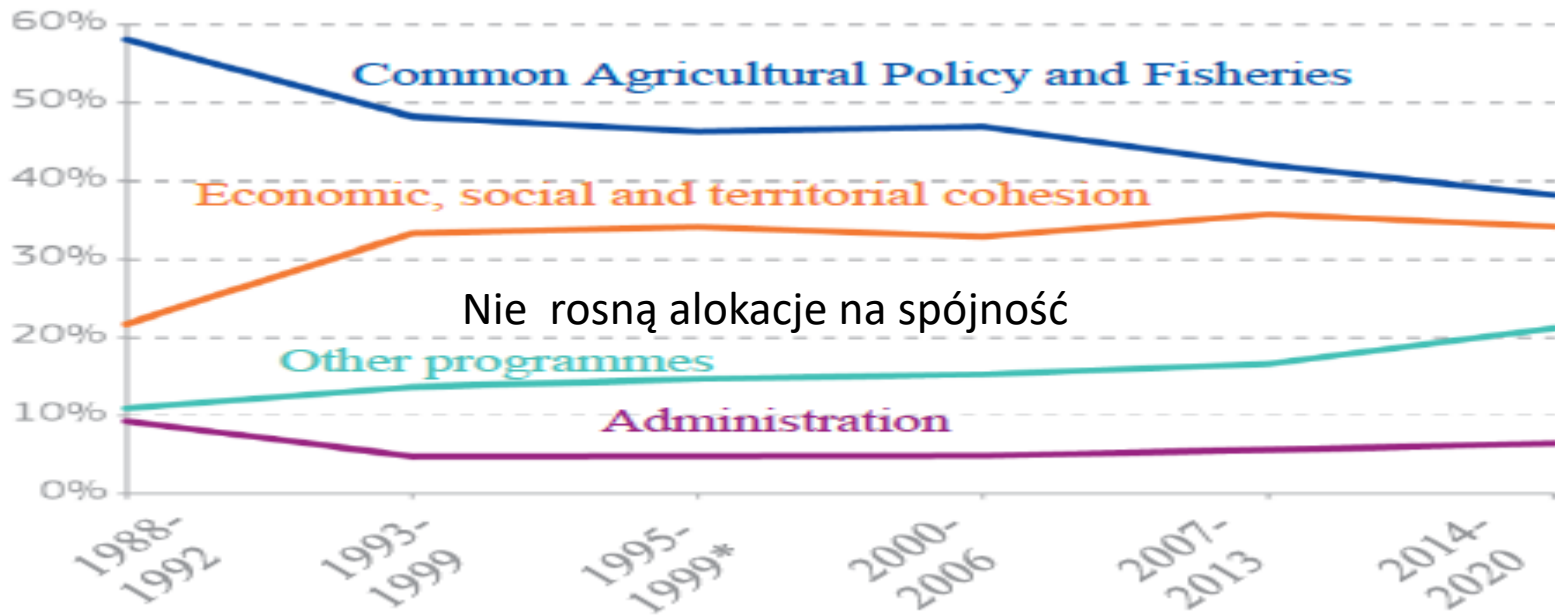

Terytorialne ukierunkowanie polityki rozwoju:

Woj. pomorskie: Zintegrowane Porozumienia Terytorialne
Woj. warmińsko-mazurskie: inicjatywa Cittaslow

Wyzwania i dylematy:

Zewnętrzny charakter korzyści z uwzględnienia spójności terytorialnej w procesach rozwoju miast wobec lokalnego zorientowania procesów decyzyjnych (lokalny egoizm)

Brak uwzględnienia tej kwestii w dokumentach UE (np. Agendzie miejskiej) pomimo werbalnego docenienia roli miast w ostatnim okresie programowania (np. ZIT..)

Funkcjonalny charakter spójności terytorialnej wobec tzw. „fixed territories”

Próby centralizacji decyzji rozwojowych

1958 - 2018

60 lat

ERSA Sekcja Polska

Instytut Rozwoju

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Ogólnopolska Konferencja Naukowa

pt. „*Renesans miasta. Rozwój obszarów miejskich jako wyzwanie dla polityki spójności*”

organizowana w ramach obchodów 100-lecia Głównego Urzędu Statystycznego

Zamość, 17-18 października 2018 r.

Prezentowane wyniki są efektem grantu NCN 2012/05/B/HS4/04212